

**Ocena w zakresie osiągnięć naukowo-badawczych i organizacyjnych
dr Elżbiety Gozdowskiej
ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego –
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika**

Spis treści

1) Wstępne informacje o Habilitantce	2
2) Kryteria oceny w zakresie dorobku naukowego oraz współpracy międzynarodowej Habilitantki	4
3) Ocena osiągnięć naukowych pod kątem mieszczącego się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika	5
4) Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki - spełnienie przesłanki art. 219, ust. 1, pkt. 2a i 2b ustawy prawo o szkolnictwie wyższym	6
5) Ocena dorobku naukowego – wykazanego we wniosku – bez głównego osiągnięcia naukowego	11
6) Spełnienie przesłanki art. 219, ust. 1 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym - podsumowanie	13
Konkluzja	14

Na wniosek Rady Naukowej Dyscypliny Pedagogika Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej przedstawiam swoją recenzję, która ocenia, czy osiągnięcia naukowe Pani Doktor Elżbiety Gozdowskiej odpowiadają wymaganiom określonym w artykułe 219 ust. 1 pkt, 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. z 2023 r. poz. 212 (z uwzględnieniem nowego brzmienia art. 221 ust. 9: „Komisja habilitacyjna przeprowadza kolokwium habilitacyjne W zakresie osiągnięć naukowych lub artystycznych osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego”, oraz ust. 9b: „Kolokwium habilitacyjne ma charakter publiczny, z wyłączeniem kolokwium w zakresie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 3”).

Przedmiotem oceny jest dorobek naukowo-badawczy zawarty w przedłożonej przez dr Elżbietę Gozdowską dokumentacji. Na podstawie analizy przygotowanych materiałów stwierdzam, że Habilitantka złożyła komplet wymaganych dokumentów.

1) Wstępne informacje o Habilitantce

Dr Elżbieta Gozdowska realizowała studia na Wydziale Pedagogiki i Psychologii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy (obecnie Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy) i tu przygotowała pracę magisterską: *Realizacja programów edukacji seksualnej w szkołach ponadpodstawowych w aspekcie oczekiwań młodzieży* napisaną pod kierunkiem dr Ireny Kropińskiej i obronioną w 1998 roku.

Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie pedagogiki uzyskała 29.06.2004 r. w Instytucie Badań Edukacyjnych w Warszawie, na podstawie rozprawy doktorskiej: *Uwarunkowania polityki edukacyjnej samorządu województwa — na przykładzie szkół medycznych na Mazowszu*. Promotorem w przewodzie doktorskim był prof. dr hab. Janusz Gęsicki, a recenzentami dysertacji byli: prof. dr hab. Waldemar Dutkiewicz i prof. dr hab. Jerzy Niemiec.

Pani dr Elżbieta Gozdowska wykazała się aktywnością w zakresie uzupełniania wykształcenia – dodatkowo ukończyła:

- w 2001 roku studia podyplomowe z zakresu: *Informacja naukowa i bibliotekoznawstwo* (na Wydziale Historycznym Wyższej Szkoły Humanistycznej w Pułtusku – obecnie Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztor w Pułtusku);

- w 2002 roku Kursu Moderatorów Europejskich w zakresie Edukacji europejskiej (na Wydziale Nauk Politycznych Wyższej Szkoły Humanistycznej w Pułtusku – obecnie Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku);
- w 2004 roku studia podyplomowe z zakresu: *Organizacja i zarządzanie w oświacie. Strategie regionalne i szkolne* (na Wydziale Humanistycznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu).

Habilitantka podejmowała pracę zawodową w trzech jednostkach naukowych: początkowo w Wyższej Szkole Humanistycznej w Pułtusku (obecnie Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora w Pułtusku) na stanowisku wykładowcy, w trakcie studiów doktoranckich (10.1998 – 06.2000), po uzyskaniu stopnia naukowego doktora w Szkole Wyższej im. Pawła Włodkowica w Płocku (10.2004 – 06.2007), gdzie pracuje ponownie od 10.2022 (na stanowisku wykładowcy). Była również zatrudniona w Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, na Wydział Nauk Pedagogicznych (10.2005 – 06.2016 na stanowisku wykładowcy).

Prawdopodobnie (nie zostało to jednoznacznie wskazane w dokumentach) Pani dr Elżbieta Gozdowska pracowała jednocześnie w szkole – o czym świadczy otrzymany Stopień zawodowy nauczyciela dyplomowanego (w 2009 roku). O ile ta ścieżka zawodowa może być traktowana jako mało istotna w sytuacji, gdy temat pracy nie jest związany ze szkołą – tu jednak większość dorobku naukowego powiązana jest z funkcjonowaniem szkoły jako instytucji w różnych jej wymiarach. Stąd uważam, że coś co jest atutem Autorki zostało słabo zaakcentowane. Jest to poruszone przy opisie punktu 4.2 (*Omówienie celu naukowego pracy oraz uzyskanych »wyników wraz z rekomendacjami*), gdzie Habilitantka pisze, że ma doświadczenie w administracji samorządowej oraz instytucjach edukacyjnych, pełniąc kierownicze funkcje w powiatowym wydziale oświaty, zespole placówek doskonalenia nauczycieli i bibliotece pedagogicznej (Autoreferat, ss. 4-5).

2) Kryteria oceny w zakresie dorobku naukowego oraz współpracy międzynarodowej Habilitantki

Doktor Elżbieta Gozdowska po uzyskaniu stopnia naukowego doktora **w roku 2004** opublikowała łącznie 3 rozdziały w pracach zbiorowych i 14 artykułów w czasopismach naukowych. Biorąc pod uwagę fakt, że od momentu uzyskania stopnia doktora minęło 20 lat – aktywność naukowa Habilitantki w zakresie publikacji tekstów naukowych jest na niskim poziomie. Dodatkowo są to czasopisma o niskiej liczbie punktów (wyjątkiem jest publikacja w roku 2023 w „Forum Pedagogicznym”, gdy czasopismo awansowało w rankingu, na okres jednego roku, do 100 punktów). Habilitantka opublikowała dwie monografie – przy czym pierwsza, autorska, wydana w roku 2012 (*Uwarunkowania samorządowej polityki edukacyjnej w opinii lokalnych decydentów*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa) to pozycja, która po odjęciu aneksu, bibliografii i spisu treści – obejmuje nieco ponad 60 stron tekstu (czyli w momencie wydawania nie spełniała wymagań wydawniczych dla monografii naukowych – co najmniej 6 arkuszy).

Pani Doktor rzadko decydowała się na popularyzację swoich osiągnięć na konferencjach. Kandydatka – w opisywanym okresie wykazała 8 czynnych udziałów w konferencjach w tym 2 online. Opisanie są również – jako aktywność zabierane głosy w dyskusjach – które trudno zakwalifikować i stwierdzić czy miały charakter wystąpień naukowych.

Zdecydowanie brakuje w dorobku naukowym też aspektów związanych z realizacją działań na arenie międzynarodowej. Wykazana jest tylko jedna konferencja – w trybie online. Trudno uznać to za działania związane z faktyczną współpracą – co jest wykazane przez Autorkę w dokumentach w *Wykazie osiągnięć naukowych* (punkt 8: *Współpraca naukowa z uczelniami zagranicznymi i krajowymi oraz instytucjami naukowymi*). **Nie ma wykazanych żadnych wyjazdów naukowych, realizowanych badań czy publikacji w zagranicznych czasopismach czy wydawnictwach.**

Ta słaba aktywność naukowo jest odzwierciedlona w podanych w Załączniku 3 bibliometrycznych wskaźnikach dokonań naukowych (stan na 20.05.2024):

Cytowania wg Google Scholar: 24; bez autocytowań: 22

Indeks Hirscha wg Google Scholar: 3; bez autocytowań: 3.

Pani Doktor Elżbieta Gozdowska nie ma też profilu w podstawowych (na niektórych Uniwersytetach wymaganych jako obowiązkowe) bazach danych, takich jak: google scholar, Akademia.edu czy ResearchGate.

Tak niskie wskaźniki i brak profili w bazach danych są potwierdzeniem **bardzo słabej aktywności naukowej Habilitantki.**

W kryteriach oceny jest wskazanie dotyczące aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, w szczególności zagranicznej. Wprawdzie habilitantka była zatrudniona łącznie w trzech szkołach wyższych jednak sama praca naukowa wyraźnie była zaznaczona podczas pracy w Akademii Pedagogiki Specjalnej w Warszawie – to wtedy opublikowała większość prac i przeprowadziła badania w ramach projektów realizowanych ze środków uczelni.

Wykazane projekty badawcze to w większości projekty z badań własnych Akademii Pedagogiki Specjalnej (cztery projekty), a dwa finansowane przez Towarzystwo Naukowe Płockie. Brakuje wskazań dotyczących realizacji badań naukowych ze środków np. NCN, udziału w grantach realizowanych przez inne podmioty naukowe krajowe lub zagraniczne – choćby w roli wykonawcy.

Kandydatka pisze (s. 6, Załącznik 3) o projekcie przygotowywanym do realizacji dotyczącego uspołecznienia oświaty. Jednak w samym opisie brak konkretów dotyczących sprecyzowanego tematu, celów czy organu, w którym będzie realizowana aplikacja. Trudno zatem ten opis potraktować jako zaawansowane działanie na rzecz pozyskania środków na badania.

Brakuje w dorobku współpracy międzynarodowej oraz projektów realizowanych dzięki finansowaniu zewnętrznemu o charakterze ponadlokalnym.

3) Ocena osiągnięć naukowych pod kątem mieszczących się w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika

Po analizie dostępnych dokumentów, publikacji i innych osiągnięć przygotowanych przez dr Elżbietę Gozdowską jestem przekonana, iż Kandydatka posiada umiejętność obserwacji rzeczywistości społecznej. Potrafi w sposób prawidłowy opracować koncepcję badawczą z uwzględnieniem zjawisk wymagających szczególnej uwagi a także w sposób poprawny analizować i opisywać pozyskane dane empiryczne. Przygotowane rekomendacje świadczą o uwrażliwieniu na potrzebę zmian w edukacji.

Przedłożone osiągnięcia naukowe są uzasadnieniem dla złożonego przez Elżbietę Gozdowską wniosku: o przyznanie Jej stopnia naukowego doktora habilitowanego w **dziedzinie nauk społecznych w zakresie dyscypliny pedagogika**. Stwierdzam, że Jej osiągnięcia naukowe w pełni mieszczą się w zakresie złożonego wniosku.

4) Ocena osiągnięć naukowo-badawczych Habilitantki - spełnienie przesłanki art. 219, ust. 1, pkt. 2a i 2b ustawy prawo o szkolnictwie wyższym

(na podstawie art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, t. j. Dz. U. z 2023 r. poz. 742, 1088, 1234, 1672, 1872, 2005, z 2024 r. poz. 124, 227 w sprawie kryteriów oceny osiągnięć osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora habilitowanego)

Dr Elżbieta Gozdowska jako swoje osiągnięcie naukowo-badawcze wskazała monografię: *Lokalne systemy oświaty. Studium sześciu gmin*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2023, ss. 455, ISBN 978-83-67721-28-8; e-book 978-83-67721-29-5.

Recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Stefan Michał Kwiatkowski, dr hab. prof. UW Bohdan Skrzypczak.

Przed szczegółową analizą wskazanego osiągnięcia stanowiącego podstawę o wystąpieniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego chcę podkreślić, że problematyka dotycząca zarządzania w oświacie i polityki edukacyjnej samorządu terytorialnego – wokół której skoncentrowana jest wskazana monografia – stanowi również wątek przewodni wcześniejszych dociekań badawczych Autorki. Po uzyskaniu stopnia doktora Pani dr Elżbieta Gozdowska opublikowała między innymi wspomniane wcześniej publikacje usytuowane w tym obszarze badawczym.

Zgadzam się z Autorką monografii, że podejmowana problematyka – dotycząca zarządzania oświatą przez polski samorząd terytorialny – jest zagadnieniem istotnym, ale bardzo rzadko podejmowanym. teoretycznie. Uspołecznienia zarządzania oświatą w Polsce po 1989 r., miało odbywać się na dwa sposoby poprzez przekazanie prowadzenia szkół państwowych samorządom terytorialnym oraz poprzez oddolne tworzenie rad szkolnych i oświatowych. Jednak zapisy ustawowe odnoszące się do tworzenia organów społecznych w polskim systemie oświaty nie zostały zrealizowane, uspołecznienie oświaty poszło w kierunku jej usamorządowania. Reforma wprowadzona ustawą z dnia 8 stycznia 1999 roku¹, a wdrażana do systemu oświaty od 1 września 1999, miała charakter kompleksowy.

¹ Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego Dz. U. Z 1999:12/96.

Obejmowała zmiany w zakresie programów nauczania², struktury szkolnictwa³, systemu oceniania i egzaminowania⁴, statusu zawodowego nauczycieli oraz sposobu finansowania⁵, zarządzania i nadzorowania systemu oświaty⁶. Samorządy jako organy prowadzące są – zgodnie z wprowadzonymi zmianami – od momentu wdrożenia reformy odpowiedzialne za działania związane z tworzeniem optymalnych warunków dla edukacji publicznej w podległych im jednostkach oświatowych. Jednym z priorytetów powinna stać się konieczność wypracowania jasno sprecyzowanej polityki oświatowej, kreowanej na wszystkich poziomach zarządzania oświatą – od ministerialnego do gminnego⁷.

Transformacja systemowa, która nastąpiła w 1989 roku, rozbudziła nadzieje społeczne związane również z tym, jakie zadania, i nowe funkcje zostaną przypisane oświacie i poszczególnym instytucjom edukacyjnym. Jednak często dramatyczne sytuacje w całym kraju, a zwłaszcza brak stabilności kolejnych rządów, miały swoje odbicie również w oświacie – zarówno w odniesieniu do sytuacji nauczycieli, jak i instytucji oświatowych⁸. Początkowa fala reform zapoczątkowana transformacją systemową w 1989 roku, chęć otworzenia oświaty na oddolne inicjatywy, dostrzeganie potencjału w nauczycielach, które wspierał i doceniał pierwszy z ministrów edukacji narodowej w III Rzeczypospolitej (Henryk Samsonowicz) i jego następcę (Robert Głębocki) szybko zostały zatarte przez problemy związane z sytuacją finansową nauczycieli, rosnącą inflacją i coraz bardziej widoczną chęcią poszczególnych ekip rządzących by uczynić ze szkoły miejsce różnie rozumianej ideologizacji. Szczególnie widoczne są w dalszym ciągu tendencje tych ekip rządzących, które traktują państwo (a tym samym siebie jako jego wybranych przedstawicieli) jako uprawnionych do dysponowania systemem edukacyjnym, ograniczając jednocześnie podstawowe założenia demokratycznego systemu, w którym pierwszoplanowe wartości i ustanawiane na nich normy związane są z wolnością, równością, podmiotowością i możliwością funkcjonowania instytucji oświatowych w sposób samorządny, bez

² Informacje na temat reformy programowej można znaleźć między innymi: *Biblioteczka reformy. Ministerstwo Edukacji Narodowej o reformie*. cyt. wyd., s. 6; Dz. U. Z 1999: 14/129; *Reforma systemu edukacji. Projekt*. MEN, maj 1998, s., s. 25.

³ Informacje na temat nowej struktury oświaty zawarte zostały między innymi: *Biblioteczka reformy. Ministerstwo Edukacji Narodowej o sieci szkół*. Warszawa 1998.

⁴ Por.: *Biblioteczka reformy. Ministerstwo Edukacji Narodowej o ocenianiu*. Warszawa 1999, s. 3.

⁵ Por.: *Biblioteczka reformy. Ministerstwo Edukacji Narodowej o systemie finansowania oświaty*. Warszawa, marzec 2000.

⁶ Por.: *Biblioteczka reformy. Ministerstwo Edukacji Narodowej o nadzorze pedagogicznym*. Warszawa 2000.

⁷ A. Gajdzica (Szafrąńska): *Polityka oświatowa wątek zaniechany czy niedoceniany – na przykładzie działań prowadzonych na terenie powiatu cieszyńskiego*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur: *Polityka społeczna i oświatowa a edukacja międzykulturowa*. Uniwersytet Śląski, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Cieszyn 2005

⁸ A. Szafrąńska: *Nauczyciele wobec reformy systemu oświaty – spostrzeżenie, dylematy i pokłosie „wielkiej zmiany” (studium przypadku)*. Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2022, s. 42

narzucającego sposób działania systemu scentralizowanego⁹. Bez względu na to, która partia sprawuje władzę, podobnie jak w przeszłości, nieistotne stają się raporty, wyniki badań czy zgłaszane uwagi – reformy są narzędziem w rękach elit sprawujących władzę¹⁰.

Mamy zatem już ponad 25 lat doświadczeń związanych z przejęciem zarządzania oświatą przez jednostki samorządu terytorialnego, tymczasem jest to obszar słabo zdiagnozowany. Stąd uważam za istotne zarówno w wymiarze naukowym, jak i w wymiarze społecznym, podjęcie tego zagadnienia jako przedmiotu badań.

Autorka za cel przyjęła: *ukazanie całościowego obrazu funkcjonowania lokalnych (gminnych) systemów oświaty, ze szczególnym uwzględnieniem ich efektywności oraz uwarunkowań decyzji podejmowanych przez władze samorządowe* (s. 152). Za podstawową kategorię, opisującą przedmiot badań, został przyjęty „system” definiowany w pracy, jako: *zestaw wzajemnie powiązanych elementów funkcjonujących jako całość, przy czym jeden z tych elementów jest podmiotem sterującym (człowiekiem, grupą ludzi)*¹¹. Traktowany (za S. Mynarskim¹²) jako system otwarty, wchodzący w interakcje z otoczeniem. Przy założeniu, że oddziaływanie otoczenia na system to „wejście” systemu, a oddziaływanie systemu na otoczenie to „wyjście” systemu. Dr Elżbieta Gozdowska przyjęła również założenie, że oświata (edukacja) rozumiana jako ogół procesów prowadzących do rozwoju człowieka¹³ jest uniwersalnym i akceptowanym przez wszystkich celem, a cel ten może być osiągnięty w przestrzeni publicznej przez system działania określany mianem systemu oświaty.

Dr Elżbieta Gozdowska postawiła dwa pytania (s. 155):

1. Jakie uwarunkowania miały zasadnicze znaczenie przy podejmowaniu przez decydenta systemowego (władze samorządowe) decyzji zmieniających lokalne systemy oświatowe?
2. Czy zmiany zachodzące w lokalnych systemach oświatowych poprawiały efektywność ich funkcjonowania?

Za zmienną niezależną przyjęła zmiany zachodzące w lokalnych systemach oświatowych, z kolei jako zmienna zależna: efektywność tych systemów (s. 155).

Badania zostały przeprowadzone z zastosowaniem metody studium przypadków z zastosowaniem zróżnicowanych technik badawczych. Były to: wywiady ankietowe z kadrami

⁹ Tamże

¹⁰ Tamże, s. 38

¹¹ E. Gozdowska: Zastosowanie paradygmatu systemowego w badaniach, „Edukacja Otwarta” 2009, nr 1, s. 75.

¹² S. Mynarski: *Elementy teorii systemów i cybernetyki*. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1979, s. 31-32.

¹³ T. Lewowicki: *Przemiany oświaty: szkice o ideach i praktyce edukacyjnej*. Wydawnictwo Akademickie „Żak” Warszawa 1997, s. 16.

kierowniczą szkół i osobami zajmującymi się oświatą w urzędzie gminy; analiza dokumentów, indywidualne wywiady pogłębione z osobami bezpośrednio zaangażowanymi w sprawę oświaty w gminie; analiza danych statystycznych i efektów pracy szkół z uwzględnieniem wskaźnika EWD (ss. 156-158).

Badania zostały przeprowadzone w latach 2009–2015 w sześciu gminach (dwóch miejskich, trzech wiejskich i jednej miejsko-wiejskiej) w województwach mazowieckim, kujawsko-pomorskim, pomorskim i warmińsko-mazurskim. Objęły szkoły podstawowe i gimnazja (ss. 158-160).

Autorka wybrała metodę indywidualnych przypadków jako tą najbardziej adekwatną do przedstawienia pogłębionego obrazu wybranych gmin – co jest z pewnością właściwym wyborem. Wątpliwości budzi jednak sama procedura doboru – brak tu jednoznacznych wskaźników, które mogłyby być kryterium różnicującym – jak np. miejsce w rankingu gmin samorządów wiejskich, wiejsko-miejskich i miejskich. Co dawałoby możliwość wyboru np. gmin skrajnych, czy posiadających podobne warunki.

Dr Elżbieta Gozdowska zastosowała anonimizację nazw badanych gmin. Budzi to moje wątpliwości dwojakiego rodzaju. Pierwszy odnosi się do zastosowania nazw fikcyjnych, ale jednocześnie będących nazwami innych miejscowości. Uważam, że Habilitantka powinna w opisie gmin zachować dane kodujące je w sposób jednoznaczny wskazujące na fakt anonimizacji nazw gmin. Wprowadzenie nazw fikcyjnych może bowiem (nieuważnego czytelnika) wprowadzać w błąd, że opisy odnoszą się faktycznie do gmin o takich nazwach. Zwłaszcza może to być mylące, gdy np. ktoś zapoznaje się z opracowaniem nie w sposób bezpośredni, a odwołuje się do cudzych opracowań, w których fakt zmiany nazewnictwa został pominięty. Może to rodzić niepokój, że Autorka monografii opisała nieistniejące gminy. Zastosowanie prostych kodów typu GW1 (Gmina wiejska 1) i tym podobnych oznaczeń z pewnością by temu zapobiegła. Kolejne wątpliwości budzi sam fakt wprowadzenia anonimizacji, która jest prosta do odkodowania. Rozumiem chęć ochrony respondentów, jednak podawane dane odnoszące się do konkretnych gmin dają możliwość, na podstawie wskaźników, określenia jaka to konkretnie gmina. Zabieg jest zatem zbędny i powinno się tylko kodować dane samych respondentów.

Praca jest diagnozą stanu lokalnej polityki oświatowej w wybranych gminach dotycząca jednak określonego czasu (sprzed ponad dekady – przyjmując pierwsze dane na rok 2009). Trudno zatem to opracowanie traktować jako oddające stan obecny – raczej jest zbiorem danych o wartości historycznej, które może służyć jako dobre studium do

porównania ze stanem aktualnym. Na pewno nie jest to też praca odkrywająca nowe obszary – wskazane problemy we wnioskach i rekomendacjach (ss. 373-376), takie jak:

- brak (długofalowej) koncepcji rozwoju polskiego systemu oświaty;
- niestabilność zasad podziału kompetencji w zarządzaniu systemem oświaty pomiędzy administracją rządową i samorządem terytorialnym;
- prawo oświatowe ograniczające autonomię samorządów,
- zagadnienia związane z sposobem finansowania oświaty,

to kwestie poruszane od lat przez Autorów zajmujących się polityką oświatową. Nie mniej jednak jest to jednocześnie nieustanny palący problem naszej oświaty. Kolejni ministrowie popełniali ten sam błąd. Dominowała i dominuje chęć decydowania o tym co się dzieje w oświacie, bez faktycznego udziału zainteresowanych tym podmiotów. Przygotowywane w okresie przełomu transformacyjnego, i już po nim, prace Z. Kwiecińskiego¹⁴ i T. Lewowickiego¹⁵ nie straciły na swojej aktualności. Mamy też nieustanny kryzys związany z brakiem finansowania oświaty na odpowiednim poziomie, a sytuację pogłębia brak zapewnienia odpowiedniego wsparcia nauczycieli i przesycone stereotypami dyskusje dotyczące ich sytuacji¹⁶.

Formułowanie założeń polityki oświatowej wymaga uwzględnienia czynników wynikających ze specyfiki regionu, na którym ma być prowadzona. Istotne jest zatem poznanie i uwzględnienie informacji odnoszących się zarówno do stanu oświaty, np. sieci oświatowej, kwalifikacji nauczycieli, warunków, w których przebiega proces kształcenia i wychowania, ale również uwzględnienie czynników poza edukacyjnych wynikających z uwarunkowań demograficznych, społecznych, ekonomicznych czy kulturowych. Dzięki

¹⁴ Między innymi: *Edukacja demokratyczna i humanistyczna jako ruch i dzieło społeczne pomiędzy sierpniem a grudniem*. „Socjologia Wychowania” 1982, nr IV; *Między ortodoksją a heterogonicznością teorii pedagogicznych. Ku strategiom pokonywania polskiego „opóźnienia”*. „Kultura i Edukacja” 1993, nr 1; *Dynamika funkcjonowania szkoły*. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1995; *Zapętlenie kwestii edukacyjnej w sytuacji gwałtownej zmiany jej kontekstu*. W: J. Brzeziński, Z. Kwieciński (red.): *Psychologiczno-edukacyjne aspekty przesilenia systemowego*. Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2000; *Wykluczanie*. UMK, Toruń 2002; *O reformie oświaty: co wyrównywać, co różnicować, czego najbardziej potrzeba*. W: H. Moroz (red.): *Problemy doskonalenia systemu oświaty w Polsce*. Impuls, Kraków 2008; *Pedagogie postu. Preteksty – konteksty – podteksty*. Wydawnictwo Impuls, Kraków 2012.

¹⁵ Między innymi: *Przemiany teorii i praktyki edukacyjnej – kolejna faza chronicznego kryzysu czy kształtowanie się nowego ładu oświatowego?* W: J. Brzeziński, L. Witkowski (red.): *Edukacja wobec zmiany społecznej*. Wydawnictwo „Edytor”, Poznań-Toruń 1994; *Przemiany oświaty*. Żak, Warszawa 1997; *Przemiany oświaty – lata 1996-1997 kolejny etap pozornych reform czy uzdrawiające przesilenie?* W: T. Lewowicki, A. Zajac (red.): *O przemianach w edukacji*. Wydawnictwo Oświatowe Fosze, Rzeszów 1998; *W poszukiwaniu sensu i strategii reform oświatowych*. W: K. Denek, T. M. Zimny (red.): *Oświata na wirażu*. Wydawnictwo Andrzej Wiśniewski, Kielce 1999; *Polityka oświatowa - od demona przeszłości, poprzez chaos okresu przemian ustrojowych – ku nowej polityce edukacyjnej*. W: R. Kwiecińska, S. Kowal (red.): *Edukacyjne drogi i bezdroża*. AP, Kraków 2002.

¹⁶ A. Szafrńska: *Nauczyciele wobec reformy systemu oświaty – spostrzeżenie, dylematy i pokłosie „wielkiej zmiany” (studium przypadku)...*

takiemu szerszemu ujmowaniu założeń polityki oświatowej może ona stać się nie tylko elementem sprzyjającym planowemu rozwojowi oświaty, ale również stanowić element perspektywicznego rozwoju danego regionu. Zalecenia te są szczególnie istotne w kontekście analiz danych, które wskazują, że kwestie polityki oświatowej są w sposób niedostateczny rozumiane i formułowane na szczeblu samorządów miast i gmin¹⁷.

Oceniam pozytywnie opisy poszczególnych gmin, ale w jednym odczuwam zdecydowanie brak. O ile w części teoretycznej Autorka pisze o znaczeniu polityki oświatowej i jej roli, to przy samych opisach nie dowiadujemy się jakie są preferencje polityczne władz gminy, ani szerzej jaki jest kontekst – osadzenie w polityce (wyborach) środowiska lokalnego. Z mojego doświadczenia wynika, że jest to istotny czynnik.

Szkolnictwo jest ustawicznie podporządkowane (zmiennej) strategii władz państwowych, mamy zatem hasła dotyczące demokratyzacji szkół bez faktycznych działań związanych z przekazaniem szkół państwowych samorządom terytorialnym. Trudno bowiem mówić o autonomii szkół (i nauczycieli), gdy władze na szczeblu centralnym dalej uzurpują sobie prawo do decydowania o tym co dzieje się w oświacie (począwszy na przykład od programów kształcenia czy organizacji procesu kształcenia i wychowania). Warto postawić pytanie: czy zatem w tej sytuacji możemy mówić o istnieniu lokalnych systemów oświaty – skoro ich autonomiczność jest swego rodzaju iluzją?

5) Ocena dorobku naukowego – wykazanego we wniosku – bez głównego osiągnięcia naukowego

Tak jak wskazałam wcześniej dorobek Habilitantki jest skoncentrowany wokół zagadnienia zarządzania w oświacie i polityki edukacyjnej samorządu terytorialnego. W autoreferacie zostało wskazane 10 najistotniejszych publikacji tworzących spójne spojrzenie na wskazaną problematykę. Pozostałe teksty są niejako uzupełnieniem i pogłębieniem wybranych aspektów poruszonych w monografii: *Lokalne systemy oświaty. Studium sześciu*

¹⁷ A. Gajdzica (Szafrąńska): *Polityka oświatowa wątek zaniechany czy niedoceniany – na przykładzie działań prowadzonych na terenie powiatu cieszyńskiego...*; A. Gajdzica (Szafrąńska): *Polityka oświatowa i społeczna w środowisku wielokulturowym – tendencje, dylematy, rozwiązania*. T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur, A. Szczurek-Boruta (red.): *Edukacja międzykulturowa – dokonania, problemy, perspektywy*. Wydawnictwo Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2011; A. Gajdzica (Szafrąńska): *W oczekiwaniu na nieoczekiwane – nauczyciele o politykach i polityce oświatowej*, „Studia Pedagogiczne” 2014/LXVII

gmin. Całość jest spójna tematycznie, poprawnie opracowana zarówno w zakresie koncepcji, jak i zawartości merytorycznej:

- Dwie monografie (w tym jedną współautorską):
 1. *Uwarunkowania samorządowej polityki edukacyjnej w opinii lokalnych decydentów*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2012, ss. 84 (Recenzent wydawniczy dr hab. prof. APS Janusz Gęsicki);
 2. *Rada szkoły — między ideą a praktyką społeczną*, Wydawnictwo Akademii Pedagogiki Specjalnej, Warszawa 2014, ss. 200, – współautorka Danuta Uryga. (Recenzent wydawniczy prof. dr hab. Bogusław Śliwerski).

- Współautorskie raporty z badań:
 1. *Rada Oświatowa w opiniach władz samorządowych i środowisk związanych z lokalną edukacją*. Łódzkie Centrum Doskonalenia Nauczycieli i Kształcenia Praktycznego, Łódź 2016, ss. 1-97;
 2. *Karta Nauczyciela jako przedmiot edukacyjnej debaty publicznej*. Akademia Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, Katedra Polityki Edukacyjnej, Warszawa 2014, ss. 1-67. Niepublikowany współautorski raport z badania, którego problematyka również wpisuje się w obszar zaprezentowanych dociekań naukowo-badawczych – przygotowany przez Zespół w składzie: Janusz Gęsicki, Elżbieta Gozdowska, Danuta Uryga.

- Artykuły opublikowane w recenzowanych czasopismach naukowych:
 1. *Edukacja – wielki sukces czy wielka porażka samorządu terytorialnego. Koncepcje zmian w edukacji publicznej z perspektywy samorządu*, „Ruch Pedagogiczny” 2013, nr 3, s. 141-160;
 2. *Reguły działania rad szkół*, „Pedagogika Społeczna” 2014, nr 3 (53), s. 119-136;
 3. *Pozycja dyrektora i rola rady pedagogicznej w zarządzaniu szkołą publiczną*, „Zarządzanie i Edukacja” 2014, nr 93, s. 7-29;
 4. *Udział organów społecznych w zarządzaniu szkołą publiczną*, „Zarządzanie i Edukacja” 2014, nr 94, s. 41-62;
 5. *Rada oświatowa, czyli jak zwiększyć udział obywateli w decydowaniu o sprawach edukacji*, „Zarządzanie i Edukacja” 2015, nr 101, s. 119-140;

6. *Zarządzanie lokalnym systemem edukacji (studium empiryczne)*, w: *Edukacja – w stronę kluczowych wartości*, red. J. Górniewicz, Centrum Badań Społecznych UWM, Olsztyn-Białystok 2017, ss. 247-255;
7. *O skutkach dewastowania oświaty publicznej w Polsce. Rekomendowane zmiany*, „Forum Pedagogiczne” 2023, tom 13, nr 1, s. 137-149

Przedstawiony dodatkowy dorobek Habilitantki wpisuje się z problematykę dotyczącą zarządzania w oświacie i polityki edukacyjnej samorządu terytorialnego – wokół której skoncentrowana jest wskazana do oceny monografia. Przy czym warto zwrócić uwagę, że większość tego dorobku to teksty sprzed dziesięciu lat (i więcej) w tym obie monografie, 1 raport i trzy artykuły. Bardzo nieliczne są teksty nowsze – opublikowane po roku 2020 (poza wskazaną do oceny monografią, to tylko jeden artykuł).

6) Spełnienie przesłanki art. 219, ust. 1 ustawy prawo o szkolnictwie wyższym - podsumowanie

Kandydatka dr Elżbieta Gozdowska spełnia poszczególne przesłanki przepisu:

- I. *posiada stopień doktora nauk społecznych w zakresie pedagogiki*, nadany uchwałą Instytut badań Edukacyjnych w Warszawie;
- II. *posiada w dorobku osiągnięcia naukowe, stanowiące znaczny wkład rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej:*
 - a. *monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, która w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi podstawie art. 267 ust.*
 - b. *cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2;*
- III. *wykazuje się aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej*

Kandydatka spełnia I i II punkt wymagań. W zakresie punktu III stwierdzam bardzo niską aktywność naukową i brak działań międzynarodowych. Mimo wskazanych braków, opisanych w punkcie 2, ss. 4-5 *Recenzji*, stwierdzam, że ubiegająca się o stopień doktora habilitowanego dr Elżbieta Gozdowska spełnia przesłanki, o których mowa w art. 219, ust. 1 ustawy z 2018 roku *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce*.

Konkluzja

Podsumowując uważam, że przedstawiona przez Habilitantkę monografia spełnia oczekiwania stawiane tego typu pracom awansowym. Habilitantka trafnie dobrała kategorie pojęciowe i podstawy teoretyczne. Analiza zawartości treściowej pracy przedłożonej do oceny, oraz dodatkowego dorobku, pozwala wyodrębnić te zagadnienia, które, moim zdaniem, są istotne dla wiedzy pedagogicznej. Przedstawione do oceny teksty – monografia jako główne osiągnięcie naukowe, jak i pozostałe teksty – cechuje zarówno jasne sformułowanie celów, przejrzystość, rzeczowość argumentacji. Zagadnienia kluczowe są właściwie uargumentowane. Wybrany przez Habilitantkę obszar tematyczny jest niezwykle istotnym z punktu widzenia nie tylko potrzeb naukowo-badawczych, ale również praktyki edukacyjnej i społecznej.

Biorąc pod uwagę powyższe, stwierdzam, że dorobek Habilitantki odpowiada wymaganiom określonym w artykule 219 ust, 1 pkt. 2 i 3 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 212). Dorobek ten – mimo wskazanych braków – oceniam pozytywnie i wnoszę o nadanie Pani Doktor Elżbiecie Gozdowskiej stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie pedagogika. Stoję na stanowisku, że nadanie tego stopnia jest uzasadnione, potwierdzające Jej kompetencje naukowe.